

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om handel med standardiserade optioner och terminer

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att handeln med elbaserade optioner och terminer samt elbörsverksamheten fortsättningsvis skall övervakas i enlighet med lagen om handel med standardiserade optioner och terminer. Finansinspektionen skall enligt förslaget fungera som tillsynsmyndighet, men den skall höra Elmarknadscentralen i sådana fall då ett beslut väsentligen inverkar på elmarknadens funktion, leveranssäkerhet eller en i enlighet med elmarknadslagen systemansvarig sammanslutnings verksamhet.

Enligt propositionen kan ett optionsföretag avbryta kursfastställelsen för och handeln med elbaserade optioner och terminer i det fall att handeln beräknas äventyra elförsörjningen eller inverka skadligt på elmarknaden eller i det fall att elsystemets funktion har störts. De som deltar i handeln med

elbaserade optioner och terminer skall enligt förslaget underrätta optionsföretaget om betydande begränsningar som gäller elproduktion, -överföring och -förbrukning.

Ett optionsföretag är enligt förslaget skyldigt att informera en systemansvarig sammanslutning samt andra sammanslutningar som vederbörande ministerium anvisar om transaktioner med elbaserade optioner och terminer, på det sätt som bestäms i elmarknadslagen.

Dessutom föreslås att de regleringar som gäller optionsföretags soliditet och sådana derivatinstruments underliggande tillgångar som ett optionsföretag har upptagit till handel skall preciseras i överensstämmelse med de ändringar som har gjorts i andra lagar efter stiftandet av lagen om handel med standardiserade optioner och terminer.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	3
1. Inledning	3
2. Nuläget	3
2.1. Lagstiftning och praxis	3
2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i andra länder	5
2.3. Bedömning av nuläget	8
3. Syftet med propositionen och de centrala förslagen	9
3.1. Tillsynens omfattning	9
3.2. De centrala förslagen	10
4. Propositionens verkningar	10
4.1. Ekonomiska verkningar	10
4.4. Övriga verkningar	11
5. Ärendets beredning	11
6. Övriga omständigheter som inverkat på propositionen	11
DETALJMOTIVERING	12
1. Lag om ändring av lagen om handel med standardiserade optioner och terminer ...	12
2. Ikraftträdande	14
LAGFÖRSLAGEN	15
Lag om ändring av lagen om handel med standardiserade optioner och terminer	15
BILAGA	19
Parallelltexter	19

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Elmarknadslagen (386/1995) trädde i kraft den 1 juni 1995. I elmarknadsförordningen (518/1995) bestämdes övergångstiderna så att nätinnehavarnas överföringsskyldighet till över 500 kW:s kunder och punktprissättningen för nättjänster trädde i kraft den 1 november 1995. Marknaden öppnades för de nämnda kundgrupperna först i och med att överföringsskyldigheten trädde i kraft. Den av lagen följande särredovisningen av nätverksamhet, elförsäljning och elproduktion skall genomföras senast under den räkenskapsperiod som upphör efter den 1 januari 1996. I början av 1997 upphör dessutom den 500 kW:s effektgränsen att gälla i fråga om överföringsskyldigheten.

Syftet med elmarknadslagen är att förbättra elmarknadens funktion och att på sikt trygga elsystemets effektivitet. I samband med reformen undanröjdes onödiga regleringar inom de konkurrensutsatta sektorerna, dvs. produktion, försäljning och utrikeshandel, samt skapades klara regler för nätverksamheten. Denna utgör ett naturligt monopol.

Elnätsverksamhet får enligt lagen utövas endast med tillstånd av elmarknadsmyndigheten, dvs. Elmarknadscentralen. Nätverksamheten övervakas och regleras eftersom den är av monopolkaraktär och elnäten intar en central ställning inom elsystemet. Med stöd av elmarknadslagen fastställs för distributionsnätinnehavarna geografiska ansvarsområden i fråga om distributionsnätet. Enligt lagen omfattar distributionsnätet alla elnät vars nominella spänning är lägre än 110 kilovolt. På överföringen tillämpas så kallad punktprissättning.

Elmarknadsmyndigheten bestämmer i elnätstillståndet att en eller flera centrala stamnätinnehavare skall svara för att elproduktions- och elöverföringssystemet underhålls och drivs på ett tekniskt ändamålsenligt sätt. Den systemansvarige stamnätinnehavaren kan i fråga om användningen av de kraftverk och andra nät som denne har anslutit till sitt nät ställa villkor som är nödvändiga med tanke på systemansvaret.

Distributionsnätinnehavaren har ensamrätt att bygga distributionsnät på sitt ansvarsområde. För byggande av stamnät och regionnät (110 kilovolt och över) skall för varje

ledning utverkas elmarknadsmyndighetens bygglov. För byggande av utlandsförbindelser skall handels- och industriministeriets bygglov utverkas.

En minutförsäljare av el som har en dominerande ställning på marknaden är skyldig att leverera till kunder som inte har andra ekonomiskt konkurrenskraftiga möjligheter att skaffa el via elnätet. Minutförsäljningsvillkoren och -priserna samt grunderna för fastställande av dessa är offentliga. Prissättningen skall framgå av faktureringen. Småkonsumenter kan med en elförsäljare komma överens om överföringen också i ett särskilt nättjänsteavtal. I så fall behöver kunden inte förhandla om saken med nätinnehavaren. Nätbolaget ordnar mätningen, men parterna kan också komma överens om andra arrangemang.

I lagen finns inte längre några bestämmelser om utrikes elhandel. I samband med att elmarknadslagen trädde i kraft upphävdes också lagen om överföring av elektrisk energi över landets gränser (410/1957). Handels- och industriministeriet kan emellertid bestämma att ministeriet skall underrättas om import- och exportavtal.

Elhandeln är förenad med vissa särdrag som måste beaktas också vid handeln med elbaserade optioner och terminer. I lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988, nedan optionshandelslagen) föreslås vissa preciseringar för att dessa särdrag skall kunna beaktas.

2. Nuläget

2.1. Lagstiftning och praxis

Finländska elbörsprojekt

Aktiebolaget Voimatori Oy, som har bildats av sammanlagt 45 elverk, inledde den 1 november 1995 elhandel mellan delägarna. Inom Voimatori Oy är det närmast fråga om att köpa och sälja delägarnas överskott.

Aktiebolaget SOM Oy (fondbörs, derivatbörs, clearingbolag) inledde i augusti 1996 börshandel med elbaserade derivatinstrument. För elbörshandeln har SOM Oy grundat dotterbolaget EL-EX Sähköpörssi Oy. Detta är ett optionsföretag som bedriver optionsbörsverksamhet. SOM Oy fungerar som ett optionsföretag som bedriver clearing av

optionshandel. EL-EX Sähköpörssi Oy:s verksamhet är grundad på lagen om handel med standardiserade optioner och terminer och övervakas av finansinspektionen. Enligt EL-EX Sähköpörssi Oy:s stadgar skall för optionsköp ställas säkerheter. Dessa skall täcka de med avtalen sammanhängande riskerna. Stadgarna har fastställts av finansministeriet.

EL-EX Sähköpörssi Oy har 33 medlemmar som är elproducenter, eldistributionsbolag och industriföretag. Tillsammans representerar dessa större delen av den inhemska elmarknaden. Bolagets verksamhet är baserad på kontinuerlig handel och dess huvudprodukt är timterminer som säljs veckovis samt veckoterminer som säljs halvårsvis och där efter grupperade upp till två år framåt. SOM Oy planerar att inleda också optionshandel. SOM Oy handlar på elbörsen med hjälp av svenska OM Gruppens handelsapplikation. Också databehandlingen sköts hos OM i Stockholm. OM samarbetar med den norsk-svenska elbörsen.

EL-EX Sähköpörssi Oy:s delägare har betalat en anslutningsavgift som ger dem tillgång till datasystemet. Dessutom betalar parterna en handelsavgift för varje avslut. Imatran Voima Oy fungerar som marknadsgarant, med skyldighet att med avtalade prisdifferenser fortlöpande upprätthålla köp- och säljbud på börsen. Imatran Voima Oy har också förbundit sig att vid behov balansera handeln genom att köpa eller sälja el.

Optionshandelslagen

EL-EX Sähköpörssi Oy inledde i augusti sin verksamhet, som för närvarande är baserad på optionshandelslagen. Elbörsens medlemmar kan i dagens läge med stöd av 2 kap. 8 § optionshandelslagen vara verksamma inom ett optionsföretag endast för egen räkning. Finansministeriet är tillståndsmyndighet och tillsynen över elbörsverksamheten ankommer på finansinspektionen. Det är änsålänge oklart om värdepappersföretag med stöd av lagen om sådana (579/1996) kan vara verksamma inom en råvarubörs av den typ som elbörsen representerar.

Optionshandelslagen beaktar inte till alla delar särdragen inom handeln med derivatkontrakt vilkas underliggande tillgångar utgörs av elektricitet. Optionshandelslagen är tillämplig på tillsynen över handeln med elbaserade derivatinstrument, förutsatt att det

i lagen görs ändringar som beaktar särdragen. Det behövs lagändringar som gäller elförsörjningens säkerhet, elmarknadens funktion samt systemansvaret.

Investeringsstjänstdirektivet

Enligt det inledande avsnittet i rådets direktiv 93/22/EEG undantas från direktivets räckvidd personer som tillhandahåller investeringsstjänster endast till tillverkare eller användare av råvaror i den utsträckning som behövs för att bedriva affärer med sådana varor, när dessa affärer utgör huvudverksamheten.

I direktivbilagans avsnitt A definieras verksamhetsformer som är tillåtna för värdepappersföretag, bl.a. mottagande och förmedling för investerares räkning av order avseende ett eller flera av de instrument som anges i avsnitt B. Instrument som räknas upp i avsnitt B är bl.a. finansiella terminskontrakt (futures), ränteterminskontrakt, ränte- och valutaoptioner samt optioner avseende värdepapper.

Direkt av direktivets tillämpningsområde följer att lagen om värdepappersföretag inte tillämpas på företag som yrkesmässigt tillhandahåller investeringsstjänster avseende råvaror och nyttigheter. Dessa är således inte värdepappersföretag och kan inte få koncession att verka som sådana och att tillhandahålla investeringsstjänster. Investeringsstjänster kan tillhandahållas endast av ett finländskt aktiebolag som har fått verksamhetstillstånd för ändamålet. Finansministeriet behandlar som bäst (1.4.1997) ett antal ansökningar om verksamhetstillstånd.

Lagen om värdepappersföretag

Lagen om värdepappersföretag tillämpas på tillhandahållande av investeringsstjänster som avser investeringsobjekt. I 2 § lagen om värdepappersföretag definieras de i direktivet angivna finansiella instrumenten som bl.a. standardiserade optioner och terminer samt andra derivatinstrument, vilkas underliggande tillgångar är värdepapper, valuta, ränta, derivatkontrakt eller index som beskriver prisutvecklingen för de underliggande tillgångarna (*derivatinstrument*).

I motiveringen konstateras att paragrafen definierar de investeringsobjekt som tillhandahålls genom investeringsstjänster. Eftersom förteckningen är uttömmande, kan ett värde-

pappersföretag inte såsom investeringstjänster tillhandahålla andra investeringsobjekt än de som definieras i 2 §, t.ex. förmedla order avseende sådana.

T.ex. enligt Sveriges, Danmarks och Storbritanniens lagstiftning är det nationellt tillåtet att tillhandahålla råvaruderivat som investeringstjänster. Det är inte skäl att begränsa värdepappersföretagens verksamhet inom denna sektor, eftersom verksamhetstypen är tillåten i andra länder. Det har visat sig finnas behov av ett förmedlarsystem inte enbart för elmarknaden utan också för cellulosaindexbaserade derivatinstrument som är föremål för handel och clearing hos Finlands Optionsbörs Ab.

Värdepappersmarknadslagen

På derivatmarknaden tillämpas flera av värdepappersmarknadslagens (495/89) bestämmelser, t.ex. förbudet att vid marknadsföring använda osanna eller vilseledande uppgifter samt förfaranden som strider mot god sed eller annars är olämpliga samt förbudet att förfara i strid mot god handelssed. I förmedlingsavtal får inte tas in villkor som är oskäliga från kundens synpunkt och förmedlaren skall ge kunden väsentliga upplysningar om de derivatinstrument som ett uppdrag avser. Dessutom gäller det allmänna förbudet mot missbruk av insynsställning.

En del av lagrummen gäller förmedlingsverksamhet, som i överensstämmelse med lagen om värdepappersföretag inte har bedrivits med derivatinstrument som är baserade på elektricitet. De andra aktörerna inom optionsföretaget bedriver handel endast för egen räkning. Det förbud mot missbruk av insiderinformation som följer av 5 kap. 1 § värdepappersmarknadslagen är problematiskt, eftersom begreppet insiderinformation om elbaserade derivatinstrument inte ännu är närmare definierat. Det är inte heller klart om insiderinformation kan utnyttjas på denna marknad och hur tillsynen borde ordnas.

2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i andra länder

Den norsk-svenska elbörsen

Norge har sedan år 1971 haft en elbörs där elproducenterna bedrivit handel enligt auktionsprincipen. Genom den nya energilagen har också elproducenterna och förmedlarna

år 1991 fått tillträde till elbörsen. År 1993 övergick elbörsen till nätbolaget Statnetts dotterbolag Statnett Marked. Sedan början av 1996 har handeln på elbörsen varit norsk-svensk. För närvarande sköts börsverksamheten av bolaget Nord Pool ASA, där Statnett Marked och Svenska kraftnät vardera är hälftenägare.

Den i Oslo fungerade elbörsen Nord Pool fungerar som en dygnsmarknad för fysisk spothandel. Dygnsmarknaden omsatte till en början mellan 10 och 20 % av den totala elkraftförsäljningen, men andelen har successivt stigit och är i dag 30—40 %. Köp- och säljbud kan anmälas genom att buden faxas in eller via datorkommunikation föregående dag före klockan 12.00. Om det råder nätbegränsningar mellan olika områden skall utöver anbuden också redovisas i vilken del av systemet elkraften skall köpas eller säljas. Prisbildningen sker utgående från köp- och säljbuden. Prisnivån bestäms av skärningspunkten för de diagramkurvor som beskriver buden. Vid nätbegränsningar leder den s.k. flaskhalsavgiften till vissa regionala prisvariationer. Efter att priset fastställts informerar börsen säljarna och köparna om de affärer som buden resulterat i.

Utöver dygnsmarknaden bedrivs det börs-handel på en s.k. veckomarknad, som avvecklas finansiellt. Det finns tre typer av veckokontrakt, dvs. grundkraftkontrakt, dagkraftkontrakt som gäller vardagar klockan 7.00—22.00 samt nattkraftkontrakt. Genom att kombinera grund- och dagkraftkontrakt kan kunderna efterlikna sina egna behov. Priset på veckokontrakt bestäms på motsvarande sätt som på dygnsmarknaden. Sedan april 1995 pågår även telefonbaserad kontinuerlig handel, som inleds efter att prisnivån har fastställts utgående köp- och säljbuden. Veckokontrakten leder inte till fysisk elkraftsleverans utan leveranserna förmedlas via dygnsmarknaden. Nord Pool planerar att från systemet med en auktion per dygn övergå till ett system med två eller tre auktioner per dygn.

Inom det kontinuerliga handelssystemet registreras sälj- och köpbuden omedelbart och om de matchas leder de till avslut. Parterna blir automatiskt informerade om affärerna. Av praktiska orsaker måste det gå en viss minimitid mellan avsluten och de fysiska leveranserna. Svenska kraftnät har preliminärt angett att två timmar kan vara en rimlig gräns.

Sedan början av oktober 1996 har finländska kunder haft direkt tillträde till Nord Pools elbörs. I oktober 1996 handlade Imatran Voima Oy, Länsi-Suomen Yhteiskäyttö Oy, Helsingfors Energi och Esbo Elektriska Ab hos Nord Pool.

Englands Pool

Den engelska elmarknaden privatiserades och omorganiserades år 1990. Det statliga elverket (Central Electricity Generating Board CEGB) delades i tre producentbolag, ett stamnätsbolag och 12 regionala distributionsbolag. Efter reformen uppstod det också nya självständiga producenter och elleverantörer.

Inom det engelska systemet bedrivs handeln med elkraft nästan i sin helhet genom poolen. De som har produktions- och leveranslicenser skall vara poolmedlemmar och alla som producerar över 50 MW skall sälja via poolen. Poolen fungerar på sätt och vis som en elbörs som dagligen sammanställer elproducenternas säljbud halvtimmesvis och fastställer systemets marginalpris. Den slutliga prisbildningen sker utgående från marginalpriset, effektreserveringsrisken och överföringskostnaderna. Långvariga leveransavtal ingås som s.k. prisdifferenskontrakt (Contracts for Differences, CfD). Dessa innebär att köparen eller säljaren till den andra parten betalar skillnaden mellan det avtalade priset och poolens pris.

Poolens och hela elmarknadens verksamhet övervakas av OFFER (Office of Electricity Regulation).

De nordiska energiministrarnas konferens

De nordiska ländernas energiministrar gav i juni 1995 en gemensam kommuniké om det framtida nordiska elsamarbetet. I den betonas betydelsen av en gemensam elmarknad, konstateras att Norge och Sverige inleder börssamarbete i början av 1996 samt att finländska aktörer i ett senare skede skall ges tillträde till elbörsen på samma villkor. I och med att utlandsförbindelserna betraktas som vanliga nät och systemansvaret organiseras, skapas det förutsättningar för ett mera omfattande deltagande från finländska företags sida.

Stamnätsbolagen blev systemansvariga den 29 oktober 1996. Också förvaltningen av luftledningarna från Finland till Sverige och

Norge har överförs på IVO Voimansiirto Oy (IVS), som är ett av de systemansvariga stamnätsbolagen. IVS har offentliggjort överföringsvillkor som innebär att också börselkraft kommer att överföras i begränsad omfattning.

Från Finlands synpunkt är den nordiska elmarknaden av en synnerligen stor betydelse. Den skapar garantier för att handeln med elkraft uppnår tillräckliga volymer. Också de stora marknadsaktörernas betydelse minskar avsevärt genom övergången från en nationell till en nordisk marknad.

I Norge och Sverige är staten mera uttalat engagerad i elmarknadsregleringen än i Finland. För att det finländska elmarknadssystemet skall kunna integreras med det norska och svenska måste koordinerade och trovärdiga verksamhetsformer byggas upp.

Av dessa orsaker kan regleringen av den finländska elbörsen inte planeras enbart från nationella utgångspunkter. Regleringen måste anpassas till grannländernas system.

Beredningen av Sveriges lagstiftning

Sveriges regering förordnande i augusti 1995 statsrådet Göthe Andersson som särskild utredare med uppdrag att bl.a. föreslå ett regelverk för en organiserad handel med el. Utredningens betänkande Regler för handel med el (SOU 1996:40) överlämnades i april 1996.

I betänkandet föreslås att det skall ställas vissa generella krav på all yrkesmässig handel med el och på de företag som bedriver sådan verksamhet. Dessa skall enligt förslaget stå under tillsyn av en eltillsynsmyndighet. De generella kraven utgör därvid grunden för tillsynsmyndighetens arbete. I syfte att underlätta tillsynen föreslås en anmälningsskyldighet för alla som yrkesmässigt handlar med el.

Elbörsverksamhet föreslås bli tillståndspliktig och särskilda regler införs för hur sådan verksamhet skall få drivas. De företag som driver elmarknadsrörelse skall ha en tillräcklig förmåga att hantera de risker som är förenade med verksamheten. Dessutom skall de ha erforderlig kapitaltäckning. Elbörsverksamhet skall enligt förslaget endast få bedrivas efter tillstånd av regeringen. All elbörsverksamhet, även sådan som inte avser handel med finansiella instrument, kommer enligt förslaget att stå under Finansinspektionens tillsyn. Vidare föreslås att clearing-

verksamhet på elmarknaden endast skall få drivas av clearingorganisationer som tillståndsprovats enligt lagen om börs- och clearingverksamhet.

En stor del av den handel som sker på elmarknaden utgör handel med finansiella instrument och omfattas därför av värdepappersmarknadslagstiftningen. Utredningen föreslår inga ändringar vad avser dessa lagars tillämpningsområde. Företag som driver handel eller erbjuder tjänster som mellanhänder med sådana elkontrakt som är att anse som finansiella instrument, har att bedriva sin verksamhet enligt reglerna i lagen om handel med finansiella instrument och lagen om värdepappersrörelse. Detta innebär bl.a. att verksamheten skall bedrivas i ett fristående värdepappersföretag. Ettillsynsmyndigheten kan emellertid bevilja befintliga elhandelsföretag (leveranskoncessionärer) rätt att tillhandahålla tjänster som mäklare. De får då erbjuda sådana tjänster i begränsad omfattning och som ett komplement till elhandelsrörelsen. I stället för att omfattas av lagen om värdepappersrörelse kommer dessa företags verksamhet att regleras i ellagstiftningen och stå under Ettillsynsmyndighetens tillsyn. Utredaren Andersson motiverar förslaget att elverk skall ges rätt att bedriva elbörshandel med att köparen inte behöver betala något risktillägg om elverket handlar på köparens vägnar. Enligt utredarens åsikt är den omständigheten att elverk får erbjuda sina kunder förmedlingstjänster inte nödvändigtvis förenad med några negativa effekter för aktörerna på elmarknaden.

Enligt Svenska kraftnäts utredning Handelsplats för el från 1993 uppvisar traditionella elkraftskontrakt få likheter med den typ av finansiella instrument som förekommer på värdepappersmarknaden. En slutsats var att det skulle vara olämpligt att tillämpa värdepappersmarknadslagstiftningen på elhandeln. Utredaren Andersson anser emellertid att alla elhandelskontrakt kan betraktas som terminskontrakt, framförallt i ekonomiska bemärkelse. Av praktiska skäl kan emellertid handel som leder till snabba fysiska elleveranser kallas avista- eller spot-handel. Detta är nödvändigt för att ett dagspris skall kunna fastställas för elkraften. Merparten av handeln har emellertid karaktären av derivathandel.

Ett utländskt företag kan av Finansinspektionen få tillstånd att delta i börsverksamhet. Detta förutsätter att företaget i sin hemland

har rätt att delta i börshandel av motsvarande typ. I Sverige finns det åtminstone ett värdepappersföretag som handlar med elbaserade optioner och terminer.

I betänkandet betonas också att elbörsverksamheten inte får innebära några risker för elförsörjningen, bl.a. genom att informationen till den systemansvariga myndigheten säkerställs. På grund av tidsbrist har vissa frågor fått sättas åt sidan. Behovet av en reglering av insiderhandel på elmarknaden framstår enligt utredningens uppfattning som mycket stort.

I Sverige har det utförts en hel del förberedande arbete för att få till stånd en elbörs. Eftersom Finland, Sverige och Norge redan nu utgör ett gemensamt elmarknadsområde kan de svenska utredningarna läggas till grund för en bedömning av läget i Finland, oberoende av skillnaderna i regleringen av finansmarknaden.

I Svenska kraftnäts och Statnetts utredning om en gemensam elbörs från 1995 konstateras det att spotmarknaden är en kortsiktig marknad för fysisk elhandel och att handeln kommer att påverka de fysiska förhållandena för produktion och förbrukning. Enligt utredningen betyder detta att den systemansvarige driftskoordinatorn måste sätta villkoren för driften och att hänsyn bör tas till detta när reglerna för spothandeln bestäms. Utredningen anser vidare att prissäkringsmarknaden är den marknad där den potentiella förlustrisken är störst. Det anses därför vara av stor vikt att avtal och regelverk för denna marknad är solida.

I betänkandet stannar utredaren emellertid för ett annat slutresultat. Om en förmedlare försätts i konkurs är följderna desamma som i det fall att det elsäljande företaget försätts i konkurs. De ekonomiska riskerna är oberoende av om handeln är kortsiktig eller långsiktig. Långsiktig elhandel är förenad med samma risker som options- eller terminshandel överhuvudtaget. Riskerna bedöms emellertid vara mindre än på värdepappersmarknaden. Därför behöver t.ex. övervakningen inte vara så tung som inom värdepappershandeln. Långsiktigare avtal har ingen betydelse för elsystemets tekniska funktion. Börshandeln har inte heller i ett allmännare perspektiv någon betydelse för elsystemets tekniska funktion, eftersom Svenska kraftnät spelar en central roll inom den kortfristiga handeln.

Norges lagstiftning

Nord Pool ASA bedriver elbörsverksamhet i Norge. Börsens verksamhet är baserad på den norska energilagen (Energiloven 29.6.1996, nr 50). Nord Pool har av NVE (Norges Vassdrags- og Energiverk) beviljats tillstånd att bedriva fysisk elbörshandel (Omsetningskonsesjon). Dessutom har Nord Pool ASA av energiministeriet beviljats tillstånd att bedriva kortsiktig elhandel (Konsesjon för teknisk og administrativ tilrettelegging av kortsiktig kraftutveksling med utlandet). NVE övervakar att koncessionsvillkoren iakttas.

Även om endast Nord Pool ASA har tillstånd att bedriva elbörshandel, är elbörsverksamheten inte monopoliserad i lag. Det har nyligen lagts fram ett förslag om att det skall krävas tillstånd för elbörsverksamhet.

2.3. Bedömning av nuläget

Särskilda krav på elmarknaden

Elmarknadscentralen har i enlighet med elmarknadslagen ålagt stamnätsinnehavarna systemansvar. En systemansvarig stamnätsinnehavare har rätt att uppställa villkor för användningen av de till nätet anslutna kraftverken och övriga näten. I praktiken måste en systemansvarig sammanslutning hållas informerad om handeln med elkraft, eftersom den har betydelse för kraftverksdriften.

Från råvarubörsernas synpunkt allmänna risker är bl.a. likviditetsrisken (otillräckligt utbud av en nytthet), partsriskerna (börsaktörernas tillförlitlighet), clearingriskerna (problem vid clearing av börsavslut) och börsens kapitalbaskrav. Från elbörsens synpunkt kan bristande produktionskapacitet ställa till med problem på sikt. Om det uppstår kapacitetsbrist på elmarknaden vill köparna säkra sina elleveranser genom längre leveransavtal. Följden blir en minskning av de elmängder som säljs på börsen.

Antalet bolag som deltar i elbörsen kommer också att vara begränsat. Endast ett fåtal av börsmedlemmarna har dessutom faktiska möjligheter att bjuda ut överskottselektricitet på börsen. För att antalet börsmedlemmar och elutbudet skall fås att öka måste börsen verka på nordisk basis. Lagstiftningen måste därför utvecklas så att den inte hindrar att verksamheten utsträcks till samtliga nordiska länder.

Även om regleringen av elproduktionen och -försäljningen minskades avsevärt då elmarknadslagen stiftades, är det ett faktum att elektriciteten i dagens samhälle är en synnerligen viktig basnyttighet och produktionsinsats. I samband med regleringen av elbörsen är det därför skäl att till lagen foga bestämmelser som gör det möjligt att avbryta handeln om det visar sig att verksamheten på elbörsen i något avseende äventyrar elförsörjningen eller elmarknadens funktion. Motsvarande regleringar föreslås i den svenska utredarens betänkandet. Myndigheterna borde ha möjligheter att utfärda bestämmelser också om hur elförsörjningens säkerhet skall beaktas vid handeln med elbaserade optioner och terminer.

Alternativa regleringar

För regleringen av elbörshandeln med derivatinstrument behövs det en elspecifik lag. Därigenom kan det undvikas att regleringen av elbörsen samtidigt påverkar handeln med övriga typer av derivatinstrument. Av den elspecifika lagen skall det enligt förslaget framgå när optionshandelslagen respektive speciallagen tillämpas.

I elmarknadslagens 6 kap. om elförsäljning och elanvändarens ställning kan intas bestämmelser om börsen och om ett bemyndigande att utfärda närmare föreskrifter om saken. Detta alternativ är enkelt att genomföra, särskilt få antalet lagrum är begränsat. Detaljregleringen kan ske genom en förordning samt genom beslut av statsrådet och vederbörande ministerium.

I elmarknadslagen kan tas in också ett särskilt kapitel om elbörsen. En sådan reglering bör emellertid vara tämligen allmänt utformad. Ett detaljerat kapitel om elbörsen vore inte förenligt med elmarknadslagen i övrigt.

Det fjärde alternativet är att stifta en särskild elbörslag. Detta alternativ är motiverat av den anledningen att det är lätt att sammanställa en börslagstiftning, medan det är tekniskt mera komplicerat att till elmarknadslagen foga nya kapitel eller flera nya lagrum. En eventuell senare nordisk harmonisering kommer att beröra endast den ifrågavarande lagen. En elbörslag skulle emellertid i praktiken innehålla samma element som optionshandelslagen. Detta alternativ har övergivits för undvikande av överlappningar.

Man har stannat för alternativet att göra

ändringar i optionshandelslagen, eftersom detta strukturellt sett överensstämmer med det svenska förslaget och eftersom lagstiftningen om värdepappersmarknaden alltså föreslås gälla elbaserade derivatinstrument.

Koncessions- och tillsynsmyndigheter

Enligt optionshandelslagen är det finansministeriet som beviljar koncession för optionsföretag samt fastställer dess reglemente. Med stöd av optionshandelslagens 2 kap. 3 § kan finansministeriet också återkalla koncessionen. Hänvisningarna till finansministeriet föreslås i lagtexten bli ersatta med vederbörande ministerium. Vilket ministerium som skall fungera som koncessionsmyndighet bestäms med stöd av statsrådets reglemente.

Enligt 4 kap. 1 § optionshandelslagen skall finansinspektionen se till att de andra som är verksamma inom ett optionsföretag, t.ex. parterna i elbaserade derivatinstrument, i sin derivatmarknadsrelaterade verksamhet iakttagit lagen, de stadganden och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den samt optionsföretagets reglemente.

Lagrummet innebär att finansinspektionens tillsyn över andra inom ett optionsföretag verksamma parter inriktas enbart på deras verksamhet i anslutning till derivatinstrument. I praktiken kan gränsdragningen bli problematisk, t.ex. då det kan förekomma missbruk av insiderinformation och då samtliga parter inte har tillgång till prisuppgifter om de underliggande tillgångarna.

Elbolagens verksamhet är väsentligen sammankopplad med elproduktion och elkonsumtion och de kan bedriva elbörshandel endast för sin egen räkning. Dessa bolags intresse är därför främst inriktat på att prognosticera och utjämna produktionskostnader och konsumtionen, inte på att använda derivatkontrakt som finansiella instrument eller som spekulationsobjekt. För egen räkning bedriven handel med elbaserade derivatinstrument leder alltid också till fysisk elleverans. Eftersom Elmarknadscentralen fungerar som en naturlig tillsynsmyndighet för elmarknaden och eftersom finansinspektionen har specialsakskunskap om derivatmarknaden, är det möjligt att dela tillsynsansvaret mellan Elmarknadscentralen och finansinspektionen. Som jämförelse kan nämnas finansiella konglomerat som omfattar både ett kreditinstitut och ett försäkringsbolag och övervakas såväl

av finansinspektionen som social- och hälsovårdsministeriet. Också i den svenska utredningen föreslås det att ansvaret för tillsynen över bolagen i elbranschen skall delas mellan finansinspektionen och elmarknadsmyndigheten.

Det är emellertid skäl att fördela uppgifterna mellan tillsynsmyndigheterna möjligast ändamålsenligt, så att det klart framgår vilken myndighet som är huvudansvarig. I praktiken kan arbetsfördelningen mellan Elmarknadscentralen och finansinspektionen genomföras på två olika sätt, dvs. antingen så att finansinspektionen fungerar som tillsynsmyndighet och på framställning av elmarknadscentralen fattar vissa beslut i elärenden eller så att elmarknadscentralen fungerar som tillsynsmyndighet och på framställning av finansinspektionen fattar vissa beslut som gäller derivatinstrument.

Finansinspektionen övervakar finansmarknaden i allmänhet medan Elmarknadscentralen är inriktad på övervakning av elmarknaden. Finansinspektionen är bättre lämpad att vara huvudansvarig tillsynsmyndighet ifall elbörsverksamheten så som föreslagits kommer att bedrivas med stöd av optionshandelslagen.

3. Syftet med propositionen och de centrala förslagen

3.1. Tillsynens omfattning

Insiderinformation

Snabba förändringar i utbudet och efterfrågan på elmarknaden påverkar direkt elbörsens prisnivå. Förändringar av detta slag kan följa t.ex. av att en stor produktionsenhet sänker sin effekt, av betydande överföringsbegränsningar eller av en stor förbrukningsenhet, t.ex. ett pappersbruks driftstopp. I september 1996 fick ett kapacitetsbortfall på gränsförbindelsen till Ryssland omedelbara återverkningar på elbörsens prisnivå och försäljningsvolymerna.

Ifall endast säljaren känner till någon för produktionen eller överföringen betydelsefull omständighet, kan köparen hamna i ett sämre utgångsläge på elbörsen än säljaren. Det är skäl att förebygga den situationen.

EL-EX Sähköpörssi Oy:s datoriserade handelssystem möjliggör realtidskommunikation mellan börshandelsparterna. Ifall parterna åläggs att till elbörsen rapportera betydande

förändringar som gäller produktion, överföring eller förbrukning, kan börsen vidarebefordra upplysningarna till samtliga parter.

Därför föreslås att de parter som handlar med elbaserade derivatinstrument skall åläggas att göra anmälan om betydande begränsningar som berör produktion, överföring eller förbrukning av elkraft. Om förmedling av råvaruderivater i framtiden blir möjlig skall anmälningsskyldigheten gälla också parternas förmedlare. I elbörsens reglemente skall närmare definieras vilken typ av begränsningar som omfattas av anmälningsskyldigheten. På motsvarande sätt skall elbörsen åläggas att offentliggöra dessa uppgifter.

Tillsyn över utländska marknadsparter

Utländska marknadsparter kan enligt optionshandelslagens 2 kap. 8 § delta i elbörsens verksamhet och deras verksamhet skall övervakas enligt samma kriterier som inhemskas marknadsparters verksamhet.

3.2. De centrala förslagen

I propositionen föreslås att elbörsverksamhet fortsättningsvis skall bedrivas med stöd av optionshandelslagen. Emellertid föreslås i lagen vissa ändringar som gäller handel med elbaserade derivatinstrument. Ändringarna föreslås bli fogade till de gällande lagrummen. Det är inte fråga om att ändra lagen så att bestämmelserna om handel med elbaserade derivatinstrument sammanställs till ett särskilt kapitel, eftersom handeln med andra råvarubaserade derivatinstrument inte förutsätter tillsyn av andra myndigheter än finansinspektionen.

Finansinspektionen skall enligt förslaget fungera som tillsynsmyndighet, men i frågor som gäller handel med elbaserade optioner och terminer skall finansinspektionen höra Elmarknadscentralen i sådana fall då beslutet är av väsentlig betydelse för elmarknadens funktion eller leveranssäkerhet eller för en enligt elmarknadslagen systemansvarig sammanslutnings verksamhet. Elmarknadscentralen kan också för finansinspektionen föreslå åtgärder som gäller handel med elbaserade optioner och terminer.

Elmarknadscentralen föreslås få vetorätt när det gäller kursfastställelse för nya elbaserade optioner eller terminer samt inledande av handel med sådana. Ett optionsföretag

kan avbryta kursfastställelsen för eller handeln med elbaserade optioner eller terminer, ifall handeln bedöms äventyra elförsörjningen eller inverka menligt på elmarknaden eller ifall elsystemets funktion störs.

De som deltar i handeln med elbaserade optioner och terminer skall underrätta optionsföretaget om betydande begränsningar i produktionen, överföringen och förbrukningen av el.

Optionsföretaget är enligt förslaget skyldigt att informera en systemansvarig sammanslutning samt andra sammanslutningar som ministeriet bestämmer om avslut med elbaserade optioner och terminer, så som föreskrivs i elmarknadslagen.

Dessutom föreslås precisering av bestämmelserna om optionsföretags soliditet samt om sådana derivatinstruments underliggande tillgångar som ett optionsföretag har upptagit till handel. Syftet med förslagen är att beakta framförallt sådana ändringar i annan lagstiftning som har gjorts efter 1988.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Statsekonomiska verkningar

Förslaget leder till att Elmarknadscentralens uppgifter ökar. De medel som behövs för övervakningen av elbörsen kan inte uppbäras hos EL-EX Sähköpörssi Oy som övervakningsavgifter, eftersom det är finansinspektionen som är den primära tillsynsmyndigheten. Avgifter som uppbärs för övervakning av nätverksamheten kan inte heller användas för övervakning av elbörsverksamheten.

Elmarknadscentralen har i statsbudgeten anvisats 200 000 mk för övervakning av elhandeln. Det beräknas att ytterligare finansiering behövs för högst ett halvt årsverke.

Propositionen ändrar inte finansinspektionens uppgifter eller finansieringsbehov. Finansinspektionen kommer fortsättningsvis att uppbära de för övervakningen behövliga medlen i form av avgifter som påförs övervakningsobjekten.

Samhällsekonomiska verkningar

Elbörsverksamheten kommer att effektivisera elmarknadens funktion och minska kost-

naderna för elhandeln. Följaktligen kommer elbörsen att ha en stimulerande effekt på samhällsekonomin. Det är fråga om att införa klara spelregler för den redan existerande finländska elbörsverksamheten samt om att beakta den utveckling som har ägt rum i de övriga nordiska länderna. Propositionen kommer således inte att ha några ytterligare samhällsekonomiska verkningar.

Verkningar på näringslivet

Enligt propositionen är elbörsens verksamhet fortsättningsvis baserad på optionshandelslagen. Lagändringarna gäller tillsynsmyndigheterna, säkerställande av elmarknadens funktion, systemansvariga sammanslutningars rätt att få upplysningar samt elförsörjningens säkerhet. Reformen förtydligar elhandelsparternas, dvs. både säljarnas och köparnas rättsliga ställning. Ändringarna påverkar inte elbörsverksamheten, förutsatt att marknaden fungerar på vederbörligt sätt. När marknadsstörningar förekommer har myndigheterna dock möjlighet att ingripa i elbörsens verksamhet.

Propositionen innebär inte att det på elbörsen skapas ett nytt förmedlarled, vilket skulle underlätta framförallt små och medelstora företags elupphandling. Om förmedling av råvaru- och nyttighetsbaserade optioner och terminer blir möjlig kan förmedlingsverksamheten utsträckas också till handeln med elbaserade optioner och terminer.

4.4. Övriga verkningar

Propositionen innebär nya uppgifter för Elmarknadscentralen samt handels- och industriministeriet. Dessutom förtydligar den samarbetsrelationerna mellan olika myndigheter. Propositionen leder till att Elmarknadscentralens arbetskraftsbehov ökar med ungefär ett halvt årsverke.

Propositionen har inga miljöverkningar.

Propositionen återverkar inte på olika medborgargrupperns ställning och inte heller på jämlikheten.

5. Ärendets beredning

Propositionen bygger på ett under år 1996 utarbetat förslag av en arbetsgrupp som tillsattes av handels- och industriministeriets energiavdelning (handels- och industriministeriets arbetsgrupps- och kommissionsrapporter 5/1997). Utlåtanden om förslaget har kommit in från justitieministeriet, finansministeriet, handels- och industriministeriets handelsavdelning, finansinspektionen, konkurrensverket, Elmarknadscentralen, Energibranschens centralförbund Finergy, Elenergiförbundet rf, Företagarna i Finland rf, Bankföreningen i Finland rf, EL-EX Sähköpörssi Oy, Voimatori Oy, Kymppivoima Oy, Imatran Voima Oy och Suomen Kantaverkko Oy. Utlåtandena är utan undantag positiva till förslaget, men vissa detaljer kritiserats. Propositionen har färdigställts som tjänsutuppdrag vid finansministeriet.

6. Övriga omständigheter som inverkat på propositionen

Vid handels- och industriministeriet bereds en ändring av elmarknadslagen. Ändringsförslaget skall föreläggas riksdagen under år 1997. Avsikten med lagändringen är att precisera regleringen av elhandelns balanshantering och balansavräkning, bl.a. elhandelsparternas skyldighet att lämna den information som behövs för de nämnda funktionerna. Vid finansministeriet bereds en ändring av lagen om handel med standardiserade optioner och terminer. Ändringen innebär en utvidgad reglering av derivatmarknaden på lagnivå. Det är meningen att propositionen skall avlåtats till riksdagen under år 1998.

DETALJMOTIVERING

1. Lag om ändring av lagen om handel med standardiserade optioner och terminer

2 kap. Optionsföretaget och marknadsparterna

1 §. *Koncessionstvång och tillsyn.* I paragrafens 1 mom. föreslås en textändring som innebär att finansministeriet ersätts med vederbörande ministerium. I paragrafens 2 mom. föreslås en textändring som innebär att bankinspektionen ersätts med finansinspektionen. Syftet med dessa tekniska ändringar är att uppdatera lagen.

3 §. *Återkallelse av koncession.* I paragrafen föreslås motsvarande ändringar som i 1 §.

4 §. *Optionsföretagets verksamhet.* I paragrafens 1 och 2 mom. föreslås motsvarande ändring som i 1 och 3 §. I paragrafens 3 mom. föreslås en strykning av bestämmelsen enligt vilken det är förbjudet för ett optionsföretag att ta upp obligations- eller debenturlån eller något annat masskuldebrevslån eller emittera innehavarskuldebrev för allmän omsättning. Lagen om obligations- och debenturelån samt övriga masskuldebrevslån (553/1969) upphävdes 1994. Också en emittent som hos allmänheten skaffar finansiering i främmande kapital har med stöd av 2 kap. värdepappersmarknadslagen en omfattande informationsskyldighet. Syftet med förslaget är dessutom att beakta den förnyade lagen om aktiebolag, som dels innehåller bestämmelser om traditionell finansiering i eget respektive främmande kapital, dels sedan länge bestämmelser om optionslån och konvertibla lån samt numera också om kapitallån. Det är också annars skäl att förnya regleringen av optionsföretags soliditet, för att dessa företags möjligheter att skaffa finansiering skall motsvara den utveckling som skett på finansmarknaden och i lagstiftningen om den.

5 §. *Optionsföretagets soliditet.* Paragrafens 2 mom. föreslås bli ändrad i överensstämmelse med de ändringar som skett i annan lagstiftning. Regleringen av optionsföretagets soliditet har inte hängt med i utvecklingen. Förslaget överensstämmer å ena si-

dan med de bestämmelser om kreditinstituts och värdepappersföretags primära och supplementära kapitalbas som ingår i 73 och 74 § kreditinstitutslagen (1607/1993) samt i 32 och 33 § lagen om värdepappersföretag (579/1996). De nämnda lagrummen är baserade på Europeiska unionens direktiv, som emellertid inte tillämpas på optionsföretag. Å andra sidan har i förslaget beaktats den förnyade lagen om aktiebolag och dess bestämmelser om kapitallån. Av dessa orsaker är det motiverat att tillämpa den generella lagstiftningen om finansmarknaden också på optionsföretag.

Paragrafens 3 mom. har avskilts från gällande 2 mom. och i paragrafens 4 mom. föreslås den textändringen att bankinspektionen ersätts med finansinspektionen.

6 §. *Optionsföretagets reglemente.* I paragrafens 2 och 3 mom. föreslås motsvarande ändringar som i 1 och 3 §. Enligt förslaget till paragrafens nya 4 mom. kan Elmarknadscentralen för vederbörande ministerium föreslå att bestämmelserna om clearing av elbaserad optionshandel skall ändras eller kompletteras. Innan beslut fattas om saken skall ministeriet höra också finansinspektionen. Åtgärdsförslag kan vara nödvändiga med tanke på elmarknadens och elförsörjningens särdrag, bl.a. i oförutsedda situationer eller med tanke på utvecklandet av handeln med elbaserade optioner och terminer. Dessutom föreslås i både 3 och 4 mom. att vederbörande ministeriums prövningsrätt begränsas så att bestämmelserna kan ändras endast av särskilda skäl.

10 §. *Förmedlare och marknadsgaranter.* I paragrafens 2 mom. föreslås den textändringen att finansministeriet ersätts med vederbörande ministerium.

12 §. *Mäklare.* I paragrafens 1 mom. föreslås den textändringen att finansministeriet ersätts med vederbörande ministerium. Dessutom föreslås upphävande av tillståndsförfarandet i fråga om mäklares bostadsort samt en övergång till det förfarande som enligt 10 § gäller i fråga om förmedlare och marknadsgaranter.

I paragrafens 2 mom. föreslås den textändringen att bankinspektionen ersätts med finansinspektionen.

3 kap. Optionsföretagets verksamhet

1 §. *Options- och terminsavtal som är föremål för handel.* I paragrafens 2 mom. föreslås den textändringen att finansministeriet ersätts med vederbörande ministerium.

2 §. *Underliggande egendom och index.* I paragrafens 1 mom. föreslås en ändring som innebär att ett optionsföretag utöver ett derivatinstrument vars underliggande tillgångar är börsaktier också får uppta en sådan aktieoption eller -termin till kursfastställelse och handel, som har upptagits till annan offentlig handel vid en finländsk fondbörs eller till motsvarande handel vid en fondbörs som är belägen eller verksam inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller inom något annat därmed jämförbart omsättningsystem som står under myndigheternas övervakning. Eftersom föreskrifter om de krav som ställs för upptagande av värdepapper på börslistan ingår i 3 kap. 10 § värdepappersmarknadslagen och i finansministeriets kompletterande beslut (906/1994) samt i rådets direktiv om saken (79/279/EEG) är det inte längre befogat att utsträcka de krav som gäller handelns och ägandets omfattning till aktier i finländska och utländska börsbolag. Eftersom ett bolag vars aktier inte är föremål för offentlig handel i Finland inte behöver iaktta den informationsskyldighet som föreskrivs i 2 kap. värdepappersmarknadslagen, föreslås som en ytterligare förutsättning en bestämmelse om att tillgången på information som ett sådant bolag har offentliggjort i Finland till följd av sin informationsskyldighet skall beaktas vid bedömningen av om kursbildningen för en option eller termin har varit tillförlitlig.

I paragrafens 2 mom. föreslås den textändringen att finansministeriet ersätts med vederbörande ministerium. I paragrafens 1, 2 och 4 mom. föreslås en precisering enligt vilken vederbörande ministerium alltid skall inhämta finansinspektionens utlåtande innan reglementet fastställs. I paragrafens 2 mom. föreslås också en precisering enligt vilken en räntebärande kapitalförbindelse inte nödvändigtvis behöver vara ett värdepapper i den bemärkelse som avses i värdepappersmarknadslagen.

Enligt den ändring som föreslås i paragrafens 4 mom. är det dessutom meningen att elbaserade optioner och terminer i regel skall behandlas enligt samma principer som övriga optioner och terminer. Elbaserade optioner och terminer kan emellertid vara

förenade med särdrag som gäller säkerställandet av elförsörjningen och elmarknadens funktion. Elmarknadscentralen föreslås därför få möjlighet att vid behov t.o.m. hindra att det inleds handel med sådana optioner och terminer.

Dessutom föreslås i paragrafens 2 och 4 mom. att vederbörande ministeriums befogenheter preciseras så att ett ärende inte får avgöras utan att sökanden bereds tillfälle att komplettera sin ansökan, i det fall att Finlands Bank eller Elmarknadscentralen ger ett negativt utlåtande.

3 §. *Avbrytande av handeln.* I paragrafens 3 mom. föreslås den textändringen att bankinspektionen ersätts med finansinspektionen. Enligt det nya 4 mom. som föreslås bli fogat till paragrafen kan ett optionsföretag avbryta kursfastställelsen för och handeln med elbaserade optioner och terminer. En sådan åtgärd kan vara befogad när det är uppenbart att handeln äventyrar elförsörjningen eller överhuvudtaget är skadlig för elmarknadens funktion. Sådana situationer kan uppkomma t.ex. i samband med en allvarlig störning, när en systemansvarig stamnätsinnehavare med stöd av elmarknadslagen har rätt att uppställa villkor för användningen av överföringsystemet eller därtill anslutna kraftverk. Handeln kan avbrytas också i det fall att elsystemets funktion störs av något annat i optionsföretagets reglemente angivet vägande skäl. Det är emellertid alltid optionsföretaget som skall se till att handeln avbryts, eftersom detta också annars spelar en central roll när det gäller handel med elbaserade optioner och terminer. Elmarknadscentralen och finansinspektionen skall omedelbart underrättas om avbrottet.

11 §. *Anmälningsskyldighet.* Enligt den ändring som föreslås i paragrafens 3 mom. skall de som handlar med elbaserade derivatinstrument underrätta optionsföretaget om tekniska och andra begränsningar som är exceptionella eller annars väsentligt påverkar produktionen, överföringen och förbrukningen av el, för att parterna skall vara lika väl informerade om faktorer som påverkar elpriset. Begränsningar som faller inom ramen för anmälningsskyldigheten kan gälla bl.a. störningar i viktiga överföringsledningar som är dragna inom landet eller över riksgränsen eller andra användningsbegränsningar t.ex. beroende på överbelastning, onormala driftstörningar vid betydande kraftverk samt exceptionella förändringar i sådana

synnerligen stora elanvändares förbruknings-situation som handlar på elbörsen, då förändringarna påverkar balansen i hela rikets elproduktion och -förbrukning. Närmare förskrifter om anmälningsskyldigheten skall tas in i optionsföretagets reglemente. I reglementet skall bl.a. anges storleksordningen för sådana begränsningar som omfattas av anmälningsskyldigheten.

4 kap. **Tillsyn över options- och terminsmarknaden**

1 §. *Tillsyn.* Enligt paragrafens nya 4 mom. skall finansinspektionen i egenskap av tillsynsmyndighet för finansmarknaden övervaka också handeln med elbaserade optioner och terminer. Elbaserade optioner och terminer kan emellertid vara förenade med särdrag i syfte att säkerställa elförsörjningen samt elmarknadens funktion. Det är därför befogat att finansinspektionen hör den myndighet som övervakar elmarknaden, dvs. Elmarknadscentralen, innan den fattar viktiga beslut som gäller elbaserade derivat-instrument. Elmarknadscentralen måste ges tid bl.a. för att uppgöra tekniska och ekonomiska kalkyler samt för att eventuellt höra andra sakkunniga.

3 §. *Rätt till information.* Enligt paragrafens nya 3 mom. skall i elmarknadslagen bestämmas omfattningen av ett optionsföretags skyldighet att informera enligt elmarknadslagen systemansvariga sammanslutningar och andra sammanslutningar som vederbörande ministerium bestämmer om handeln med elbaserade optioner och terminer. Dessa uppgifter behövs för ordnande av

den riksomfattande balanshanteringen och balansavräkningen. Med balanshantering och balansavräkning avses arrangemang varigenom elproduktionen avstäms mot elförbrukningen genom s.k. balanserande elaffärer, som redovisas i efterhand. För balansavräkningen är det nödvändigt att ordna mätningar och datoröverföring av mätningresultaten. Uppgifternas innehåll och mängd förändras kontinuerligt, eftersom både innebörden av systemansvaret och den s.k. balanshanteringen inom det riksomfattande elsystemet ännu är i utvecklingsskedet.

4 §. *Elsystemets säkerhet.* Enligt denna nya paragraf kan handels- och industriministeriet, på initiativ eller framställning av Elmarknadscentralen, vid behov utfärda bestämmelser om hur elsystemets säkerhet skall beaktas vid handeln med elbaserade optioner och terminer. Handels- och industriministeriet skall också höra finansinspektionen. I bestämmelserna beaktas branschens särdrag, dvs. att elproduktionen ständigt måste motsvara förbrukningen eftersom elektricitet inte kan lagras. Betydelsen av dessa bestämmelser kommer eventuellt att accentueras i takt med att elbörshandeln och elmarknaden utvecklas och internationaliseras.

2. **Ikraftträdande**

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och stadfästs.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om handel med standardiserade optioner och terminer

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 26 augusti 1988 om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) 2 kap. 1 §, 3 §, 4 § 1—3 mom. 5 § 2 och 3 mom., varvid nuvarande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom., 6 § 2 och 3 mom., 10 § 2 mom., 12 § 1 och 2 mom. samt 3 kap. 1 § 2 mom., 2 § 1, 2 och 4 mom. och 3 § 3 mom.,

av dessa lagrum 2 kap. 1 § 2 mom. och 12 § 1 mom. sådana de lyder i lag av den 9 augusti 1993 (741/1993), 2 kap. 5 § 2 mom. i lag av den 14 februari 1997 (154/1997) och 2 kap. 10 § 2 mom. i lag av den 26 juli 1996 (582/1996), samt

fogas till 2 kap. 6 § ett nytt 4 mom., till 3 kap. 3 § ett nytt 4 mom. och till 11 § ett nytt 3 mom., varvid nuvarande 3 mom. blir 4 mom., till 4 kap. 1 § ett nytt 4 mom., till 3 § ett nytt 3 mom. samt till kapitlet en ny 4 §, som följer:

2 kap.

Optionsföretaget och marknadsparterna

1 §

Koncessionstvång och tillsyn

Optionsföretagsverksamhet får inte bedrivas utan koncession av vederbörande ministerium.

Tillsynen över den verksamhet som optionsföretagen, förmedlarna, marknadsgaranterna, mäklarna, andra som är verksamma inom optionsföretaget och de utländska optionsföretagen bedriver i anslutning till options- och terminsmarknaden utövas av finansinspektionen.

3 §

Återkallelse av koncession

Vederbörande ministerium kan återkalla ett optionsföretags koncession, om företaget i sin verksamhet väsentligt har brutit mot lagar och förordningar, föreskrifter som myndigheter har meddelat med stöd av dessa eller mot koncessionsvillkoren eller optionsföretagets reglemente, eller om optionsföretaget inte längre motsvarar de stadgade förutsättningarna för koncessionen. Om ett optionsföretag har beviljats koncession både för optionsbörsverksamhet och för clearing vid optionshandeln kan koncessionen också återkallas separat för någondera verksamheten.

Vederbörande ministerium kan för viss tid

begränsa ett optionsföretags verksamhet enligt koncessionen, om oskicklighet eller oförsiktighet har konstaterats i företagets verksamhet och det är uppenbart att detta kan skada placerarnas intressen.

Finansinspektionen kan bestämma att handeln vid ett optionsföretag skall avbrytas för en viss tid eller tills vidare, om det förekommer sådana störningar i omsättningen av de optioner eller terminer som saluförs i företaget eller den underliggande egendomen att fortsatt handel kan skada placerarnas intressen.

4 §

Optionsföretagets verksamhet

Ett optionsföretag får utöver den verksamhet som idkas i företaget tillhandahålla sådana data-, informations- och databehandlingstjänster som hänför sig till utvecklandet av options- eller terminsmarknaden eller kredit- och värdepappersmarknaden samt, inom de gränser som vederbörande ministerium fastställer, clearing vid värdepappershandel och låneavtal. Om optionsföretagets rätt att idka börsverksamhet med värdepapper bestäms i värdepappersmarknadslagen.

Ett optionsföretag får inte äga aktier eller andelar i en sammanslutning som är verksam som förmedlare eller marknadsgarant eller på något annat sätt i optionsföretaget, ej heller underliggande egendom för optioner eller terminer som säljs i optionsföretaget. Med finansinspektionens tillstånd får optionsföretaget dock placera medel i massskuldebrevslån, i 1 kap. 2 § värdepappers-

marknadslagen nämnda gäldenärsförbindelser eller andra sådana kapitalförbindelser som avkastar ränta som utgör underliggande egendom.

Ett optionsföretag får inte vara part i optioner eller terminer, om annat inte följer av 3 kap. 5 §.

5 §

Optionsföretagets soliditet

När det i 1 mom. nämnda förhållandet beräknas, skall till optionsföretagets eget kapital hänföras

- 1) aktie- eller andelskapital,
- 2) kapital som finns på emissionskontot,
- 3) reservfonden, överkursfonden och uppskrivningsfonden,
- 4) fonder under fritt eget kapital samt oanvända vinstmedel,
- 5) under räkenskapsperioden influten vinst samt vinstandel minskad med förlust,
- 6) kapitallån som avses i lagen om aktiebolag,
- 7) på villkor som finansinspektionen bestämmer sådana av optionsföretaget emitterade förbindelser som är efterställda optionsföretagets övriga förbindelser,
- 8) allmän förlustreservering samt
- 9) övriga av finansinspektionen godkända poster som kan jämföras med dem som nämns i 1—6 punkterna.

Från optionsföretagets eget kapital avdras vid beräkningen av det i 1 mom. nämnda förhållandet aktier och andelar i sådana optionsföretag av vilkas aktier och andelar optionsföretaget äger mer än en femtedel, sådana fordringar hos dessa företag som är efterställda övriga förbindelser samt den skatt som eventuellt hänför sig till de poster som nämns i 2 mom. enligt optionsföretagets skattesats. Till ett optionsföretag räknas vid beräkning av den ägoandel som avses i detta moment ett bolag som hör till samma koncern som optionsföretaget samt en pensionsfond och pensionskassa för optionsföretaget eller för ett bolag som hör till samma koncern som företaget.

Har ett optionsföretag mindre eget kapital än som stadgas i denna paragraf, får företaget inte dela ut vinst eller annan avkastning på det egna kapitalet, om inte finansinspektionen av särskilda skäl medger undantag för

viss tid.

6 §

Optionsföretagets reglemente

Optionsföretagets reglemente fastställs av vederbörande ministerium. Fastställandet av optionskurser och terminskurser samt handel med optioner och terminer får inte inledas förrän de bestämmelser och bilagor i reglementet som gäller optioner och terminer har fastställts.

Vederbörande ministerium kan av särskilda skäl och på framställning av finansinspektionen förordna att bestämmelserna om clearing vid optionshandel skall ändras eller kompletteras.

Vederbörande ministerium kan av särskilda skäl och på framställning av den myndighet som övervakar elmarknaden (*elmarknadsmyndigheten*) samt efter att ha hört finansinspektionen föreskriva att bestämmelserna om clearing av elbaserad optionshandel skall ändras eller kompletteras.

10 §

Förmedlare och marknadsgaranter

Dessutom får optionsföretaget bevilja en sådan utländsk värdepappersförmedlare förmedlar- och marknadsgaranträttigheter som av en myndighet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har beviljats auktorisation motsvarande i Finland förutsatt verksamhetstillstånd och som inte har något fast affärsställe i Finland. På de villkor som vederbörande ministerium bestämmer kan också andra utländska värdepappersförmedlare eller auktoriserade utländska företag som kan jämföras med värdepappersförmedlare beviljas förmedlar- och marknadsgaranträttigheter.

12 §

Mäklare

Mäklarrättigheter kan beviljas en fysisk person som är myndig och har bostadsort inom Europeiska ekonomiska samarbetsom-

rådet samt som uppfyller bestämmelserna i optionsföretagets reglemente om yrkeskunskap och erfarenhet och som inte har meddelats näringsförbud eller försatts i konkurs. På villkor som vederbörande ministerium bestämmer kan undantag medges från kravet på mäklares bostadsort.

En mäklares rättigheter skall återkallas, om mäklaren inte längre uppfyller behörighetskraven i 1 mom. eller då finansinspektionen av särskilda skäl beslutar det.

3 kap.

Optionsföretagets verksamhet

1 §

Options- och terminsavtal som är föremål för handel

Vederbörande ministerium skall fastställa de bestämmelser och bilagor i företagets reglemente som gäller optioner och terminer, om de motsvarar denna lag och det inte finns särskilda skäl att förbjuda att kurser fastställs för dem och att handel med dem bedrivs i optionsföretaget.

2 §

Underliggande egendom och index

Kurser får fastställas för en option eller en termin som gäller en aktie och handel får idkas med dem, om aktien har tagits upp på börslistan eller till annan offentlig handel i en finländsk fondbörs eller tagits upp till motsvarande handel i en auktoriserad fondbörs som är belägen eller verksam inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller inom något annat därmed jämförbart, myndighetsövervakat omsättningssystem. I fråga om aktier i andra än finländska börsbolag eller i utländska börsbolag med hemort inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet måste det emellertid förutsättas att en tillförlitlig kursbildning för instrumentet möjliggörs av antalet aktieägare, fördelningen av ägandet och en tillräckligt omfattande handel med aktierna samt, i fråga om ett bolag vars aktier inte har upptagits till offentlig handel i Finland, av att detta på grund av sin infor-

mationsskyldighet har offentliggjort uppgifter som är tillgängliga i Finland. Vederbörande ministerium skall inhämta utlåtande också hos finansinspektionen samt hos aktiebolaget innan det beslut om aktien som avses i 1 § 2 mom. fattas.

Kurser får fastställas för en option eller en termin som gäller ett masskuldebrevslån, en i 1 kap. 2 § värdepappersmarknadslagen nämnd gäldenärsförbindelse eller någon annan kapitalförbindelse som avkastar ränta, och handel får idkas med dem, om omsättningen av handeln med sådana finländska eller utländska lån eller förbindelser och det förfarande som iaktas vid fastställelse eller offentlig notering av gängse pris i handeln möjliggör en tillförlitlig kurs för avtalet. Vederbörande ministerium skall inhämta utlåtande hos finansinspektionen och Finlands Bank innan det beslut om masskuldebrevslånet eller förbindelsen som avses i 1 § 2 mom. fattas. Om Finlands Banks utlåtande är negativt, får bestämmelserna i reglementet eller bilagorna inte fastställas till denna del utan att sökanden ges möjlighet att komplettera ansökan.

Optioner och terminer vilkas underliggande tillgångar är råvaror eller andra nyttigheter får upptas till kursfastställelse och handel, om handeln med dessa instrument är tillräckligt omfattande för att möjliggöra en tillförlitlig kursutveckling. I optionsföretagets reglemente skall det entydigt definieras hur priset på de underliggande tillgångarna fastställs. Vederbörande ministerium skall inhämta utlåtande från finansinspektionen och elmarknadsmyndigheten innan det fattar sådana beslut om elbaserade optioner eller terminer som avses i 1 § 2 mom. Ifall elmarknadsmyndighetens utlåtande är negativt skall reglementets föreskrifter och bilagor till denna del inte fastställas utan att sökanden ges möjlighet att komplettera ansökan.

3 §

Avbrytande av handeln

Optionsföretagets styrelse kan under de förutsättningar som anges i 2 kap. 3 § 3 mom. avbryta företagets verksamhet för högst en vecka. Beslutet skall omedelbart delges finansinspektionen.

Optionsföretaget kan avbryta kursfastställelsen för och handeln med elbaserade optioner eller terminer ifall handeln äventyrar elförsörjningen eller är skadlig för elmarknaden eller ifall elsystemets funktion är störd av något annat i optionsföretagets reglemente angivet vägande skäl. Elmarknadsmyndigheten och finansinspektionen skall omedelbart underrättas om avbrottet.

11 §

Anmälningsskyldighet

De som deltar i handeln med elbaserade optioner och terminer skall enligt vad som föreskrivs i optionsföretagets reglemente underrätta detta om begränsningar som är exceptionella eller annars väsentligt påverkar produktionen, överföringen och förbrukningen av el.

4 kap.

Tillsyn över options- och terminsmarknaden

1 §

Tillsyn

Finansinspektionen skall innan den vidtar åtgärder eller fattar beslut som berör handeln med elbaserade optioner och terminer

höra elmarknadsmyndigheten, ifall beslutet uppenbarligen skulle inverka väsentligt på elmarknadens funktion eller leveranssäkerhet eller på en enligt elmarknadslagen (386/1995) systemansvarig sammanslutnings verksamhet, om inte något annat följer av ärendets brådskande natur.

3 §

Rätt till information

Ett optionsföretag är skyldigt att till sammanslutningar som enligt elmarknadslagen är systemansvariga och till andra sammanslutningar som vederbörande ministerium anvisar överlämna information om affärer med elbaserade optioner och terminer, så som bestäms i elmarknadslagen.

4 §

Elsystemets säkerhet

Vederbörande ministerium kan på framställning av elmarknadsmyndigheten och efter att ha hört finansinspektionen utfärda bestämmelser om hur elsystemets säkerhet skall beaktas vid handeln med elbaserade optioner och terminer.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 30 april 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister *Arja Alho*

Lag

om ändring av lagen om handel med standardiserade optioner och terminer

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 26 augusti 1988 om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) 2 kap. 1 §, 3 §, 4 § 1—3 mom. 5 § 2 och 3 mom., varvid nuvarande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom., 6 § 2 och 3 mom., 10 § 2 mom., 12 § 1 och 2 mom. samt 3 kap. 1 § 2 mom., 2 § 1, 2 och 4 mom. och 3 § 3 mom.,

av dessa lagrum 2 kap. 1 § 2 mom. och 12 § 1 mom. sådana de lyder i lag av den 9 augusti 1993 (741/1993), 2 kap. 5 § 2 mom. i lag av den 14 februari 1997 (154/1997) och 2 kap. 10 § 2 mom. i lag av den 26 juli 1996 (582/1996), samt

fogas till 2 kap. 6 § ett nytt 4 mom., till 3 kap. 3 § ett nytt 4 mom. och till 11 § ett nytt 3 mom., varvid nuvarande 3 mom. blir 4 mom., till 4 kap. 1 § ett nytt 4 mom., till 3 § ett nytt 3 mom. samt till kapitlet en ny 4 §, som följer:

Gällande lydelse

2 kap.

Optionsföretaget och marknadsparterna

1 §

Koncessionstvång och tillsyn

Optionsföretagsverksamhet får inte idkas utan koncession av finansministeriet.

Tillsynen över den verksamhet som optionsföretagen, förmedlarna, marknadsgaranterna, mäklarna och de utländska optionsföretagen bedriver i anslutning till options- och terminsmarknaden utövas av bankinspektionen.

3 §

Återkallelse av koncession

Finansministeriet kan återkalla ett optionsföretags koncession, om företaget i sin verksamhet väsentligt har brutit mot lagar och förordningar, föreskrifter som myndigheterna har meddelat med stöd av dessa eller mot koncessionsvillkoren eller optionsföretagets reglemente, eller om optionsföretaget inte längre motsvarar de stadgade förutsättningarna för koncessionen. Om ett optionsföretag har beviljats koncession både för optionsbörsvärksamhet och för clearing vid optionshandeln kan koncessionen också återkallas separat för någondera verksamheten.

Föreslagen lydelse

2 kap.

Optionsföretaget och marknadsparterna

1 §

Koncessionstvång och tillsyn

Optionsföretagsverksamhet får inte *bedrivas* utan koncession av *vederbörande ministerium*.

Tillsynen över den verksamhet som optionsföretagen, förmedlarna, marknadsgaranterna, mäklarna, *andra som är verksamma inom optionsföretaget* och de utländska optionsföretagen bedriver i anslutning till options- och terminsmarknaden utövas av *finansinspektionen*.

3 §

Återkallelse av koncession

Vederbörande ministerium kan återkalla ett optionsföretags koncession, om företaget i sin verksamhet väsentligt har brutit mot lagar och förordningar, föreskrifter som *myndigheter* har meddelat med stöd av dessa eller mot koncessionsvillkoren eller optionsföretagets reglemente, eller om optionsföretaget inte längre motsvarar de stadgade förutsättningarna för koncessionen. Om ett optionsföretag har beviljats koncession både för optionsbörsvärksamhet och för clearing vid optionshandeln kan koncessionen också återkallas separat för någondera verksam-

Gällande lydelse

Finansministeriet kan för viss tid begränsa ett optionsföretags verksamhet enligt koncessionen, om oskicklighet eller oförsiktighet har konstaterats i företags verksamhet och det är uppenbart att detta kan skada placerarnas intressen.

Bankinspektionen kan bestämma att handeln vid ett optionsföretag skall avbrytas för en viss tid eller tills vidare, om det förekommer sådana störningar i omsättningen av de optioner eller terminer som saluförs i företaget eller den underliggande egendomen att fortsatt handel kan skada placerarnas intressen.

4 §

Optionsföretags verksamhet

Ett optionsföretag får utöver den verksamhet som idkas i företaget tillhandahålla sådana data-, informations- och databehandlingstjänster som hänför sig till utvecklandet av options- eller terminsmarknaden eller kredit- och värdepappersmarknaden samt, inom de gränser som finansministeriet fastställer, clearing vid värdepappershandel och låneavtal. Om optionsföretagets rätt att idka börsverksamhet med värdepapper stadgas särskilt.

Ett optionsföretag får inte äga aktier eller andelar i en sammanslutning som är verksam som förmedlare eller marknadsgarant i optionsföretaget, ej heller underliggande egendom för optioner eller terminer som säljs i optionsföretaget. Med bankinspektionens tillstånd får optionsföretaget dock placera medel i masskuldebrevslån eller kapitalförbindelser som utgör underliggande egendom.

Ett optionsföretag får inte ta upp obligations- eller debenturlån eller något annat masskuldebrevslån eller emittera innehavarskuldebrev för allmän omsättning. Ett optionsföretag får inte vara part i en option eller en termin, om inte annat följer av 3 kap. 5 §.

Föreslagen lydelse

heten.

Vederbörande ministerium kan för viss tid begränsa ett optionsföretags verksamhet enligt koncessionen, om oskicklighet eller oförsiktighet har konstaterats i företags verksamhet och det är uppenbart att detta kan skada placerarnas intressen.

Finansinspektionen kan bestämma att handeln vid ett optionsföretag skall avbrytas för en viss tid eller tills vidare, om det förekommer sådana störningar i omsättningen av de optioner eller terminer som saluförs i företaget eller den underliggande egendomen att fortsatt handel kan skada placerarnas intressen.

4 §

Optionsföretags verksamhet

Ett optionsföretag får utöver den verksamhet som idkas i företaget tillhandahålla sådana data-, informations- och databehandlingstjänster som hänför sig till utvecklandet av options- eller terminsmarknaden eller kredit- och värdepappersmarknaden samt, inom de gränser som *vederbörande ministerium* fastställer, clearing vid värdepappershandel och låneavtal. Om optionsföretagets rätt att idka börsverksamhet med värdepapper *bestäms i värdepappersmarknadslagen*.

Ett optionsföretag får inte äga aktier eller andelar i en sammanslutning som är verksam som förmedlare eller marknadsgarant *eller på något annat sätt* i optionsföretaget, ej heller underliggande egendom för optioner eller terminer som säljs i optionsföretaget. Med *finansinspektionens* tillstånd får optionsföretaget dock placera medel i masskuldebrevslån, *i 1 kap. 2 § värdepappersmarknadslagen nämnda gäldenärsförbindelser* eller *andra sådana* kapitalförbindelser som *avkastar ränta* som utgör underliggande egendom.

Ett optionsföretag får inte vara part i optioner eller terminer, om annat inte följer av 3 kap. 5 §.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Optionsföretagets soliditet

När det i 1 mom. nämnda förhållandet beräknas, skall till optionsföretagets eget kapital hänföras aktie- eller andelskapital, reservfond och uppskrivningsfond, vinstandel minskad med förlust samt motsvarande poster. Från optionsföretagets eget kapital avdras vid beräkningen av det i 1 mom. nämnda förhållandet aktier och andelar i sådana optionsföretag av vilkas aktier och andelar optionsföretaget äger mer än en femtedel samt sådana fordringar hos dessa företag som har sämre förmånsrätt än övriga förbindelser. Till ett optionsföretag räknas vid beräkning av den ägoandel som avses i detta moment ett bolag som hör till samma koncern som optionsföretaget samt en pensionsfond och pensionskassa för optionsföretaget eller för ett bolag som hör till samma koncern som företaget.

Har ett optionsföretag mindre eget kapital än som stadgas i denna paragraf, får företaget inte dela ut vinst eller annan avkastning på det egna kapitalet, om inte bankinspektionen av särskilda skäl medger undantag för viss tid.

5 §

Optionsföretagets soliditet

När det i 1 mom. nämnda förhållandet beräknas, skall till optionsföretagets eget kapital hänföras:

- 1) aktie- eller andelskapital,
- 2) kapital som finns på emissionskontot,
- 3) reservfonden, överkursfonden och uppskrivningsfonden,
- 4) fonder under fritt eget kapital samt oanvända vinstmedel,
- 5) under räkenskapsperioden influten vinst samt vinstandel minskad med förlust,
- 6) kapitallån som avses i lagen om aktiebolag,
- 7) på villkor som finansinspektionen bestämmer sådana av optionsföretaget emitterade förbindelser som är efterställda optionsföretagets övriga förbindelser,
- 8) allmän förlustreservering samt
- 9) övriga av finansinspektionen godkända poster som kan jämföras med dem som nämns i 1—6 punkterna.

Från optionsföretagets eget kapital avdras vid beräkningen av det i 1 mom. nämnda förhållandet aktier och andelar i sådana optionsföretag av vilkas aktier och andelar optionsföretaget äger mer än en femtedel, sådana fordringar hos dessa företag som är efterställda övriga förbindelser samt den skatt som eventuellt hänför sig till de poster som nämns i 2 mom. enligt optionsföretagets skattesats. Till ett optionsföretag räknas vid beräkning av den ägoandel som avses i detta moment ett bolag som hör till samma koncern som optionsföretaget samt en pensionsfond och pensionskassa för optionsföretaget eller för ett bolag som hör till samma koncern som företaget.

Har ett optionsföretag mindre eget kapital än som stadgas i denna paragraf, får företaget inte dela ut vinst eller annan avkastning på det egna kapitalet, om inte finansinspektionen av särskilda skäl medger undantag för viss tid.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

6 §

*Optionsföretagets reglemente**Optionsföretagets reglemente*

Optionsföretagets reglemente fastställs av finansministeriet. Fastställandet av optionskurser och terminskurser samt handel med optioner och terminer får inte inledas förrän de bestämmelser och bilagor i reglementet som gäller optioner och terminer har fastställts.

Finansministeriet kan på framställning av bankinspektionen förordna att bestämmelserna om clearing vid optionshandeln skall ändras eller kompletteras.

Optionsföretagets reglemente fastställs av *vederbörande ministerium*. Fastställandet av optionskurser och terminskurser samt handel med optioner och terminer får inte inledas förrän de bestämmelser och bilagor i reglementet som gäller optioner och terminer har fastställts.

Vederbörande ministerium kan av särskilda skäl och på framställning av finansinspektionen förordna att bestämmelserna om clearing vid optionshandel skall ändras eller kompletteras.

Vederbörande ministerium kan av särskilda skäl och på framställning av den myndighet som övervakar elmarknaden (elmarknadsmyndigheten) samt efter att ha hört finansinspektionen föreskriva att bestämmelserna om clearing av elbaserad optionshandel skall ändras eller kompletteras.

10 §

10 §

*Förmedlare och marknadsgaranter**Förmedlare och marknadsgaranter*

Dessutom får optionsföretaget bevilja en sådan utländsk värdepappersförmedlare förmedlar- och marknadsgaranträttigheter som av en myndighet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har beviljats auktorisation motsvarande i Finland förutsatt verksamhetstillstånd och som inte har något fast affärsställe i Finland. På de villkor som finansministeriet bestämmer kan också andra utländska värdepappersförmedlare eller auktoriserade utländska företag som kan jämföras med värdepappersförmedlare beviljas förmedlar- och marknadsgaranträttigheter.

Dessutom får optionsföretaget bevilja en sådan utländsk värdepappersförmedlare förmedlar- och marknadsgaranträttigheter som av en myndighet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har beviljats auktorisation motsvarande i Finland förutsatt verksamhetstillstånd och som inte har något fast affärsställe i Finland. På de villkor som *vederbörande ministerium* bestämmer kan också andra utländska värdepappersförmedlare eller auktoriserade utländska företag som kan jämföras med värdepappersförmedlare beviljas förmedlar- och marknadsgaranträttigheter.

12 §

12 §

*Mäklare**Mäklare*

Mäklarrättigheter kan beviljas en fysisk person som är myndig och har bostadsort inom Europeiska ekonomiska samarbetsom-

Mäklarrättigheter kan beviljas en fysisk person som är myndig och har bostadsort inom Europeiska ekonomiska samarbetsom-

Gällande lydelse

rådet samt som uppfyller bestämmelserna i optionsföretagets reglemente om yrkeskunskap och erfarenhet och som inte har meddelats näringsförbud eller försatts i konkurs. Finansministeriet kan medge undantag från kravet på mäklares bostadsort.

En mäklares rättigheter skall återkallas, om mäklaren inte längre uppfyller behörighetskraven i 1 mom. eller då bankinspektionen av särskilda skäl beslutar det.

3 kap.

Optionsföretagets verksamhet

1 §

Options- och terminsavtal som är föremål för handel

Föreslagen lydelse

rådet samt som uppfyller bestämmelserna i optionsföretagets reglemente om yrkeskunskap och erfarenhet och som inte har meddelats näringsförbud eller försatts i konkurs. *På villkor som vederbörande ministerium bestämmer kan undantag medges från kravet på mäklares bostadsort.*

En mäklares rättigheter skall återkallas, om mäklaren inte längre uppfyller behörighetskraven i 1 mom. eller då finansinspektionen av särskilda skäl beslutar det.

3 kap.

Optionsföretagets verksamhet

1 §

Options- och terminsavtal som är föremål för handel

Finansministeriet skall fastställa de bestämmelser och bilagor if företagets reglemente som gäller optioner och terminer, om de motsvarar denna lag och det inte finns särskilda skäl att förbjuda att kurser fastställs för dem och att handel med dem bedrivs i optionsföretaget.

2 §

Underliggande egendom och index

Kurser får fastställas för en option eller en termin som gäller en aktie och handel får idkas med dem, om aktien har tagits upp på listan i en finsk fondbörs och om antalet aktieägare, fördelningen av ägandet och en tillräckligt omfattande handel med aktier möjliggör tillförlitliga kurser för avtalet. Finansministeriet skall inhämta utlåtande också hos aktiebolaget innan det beslut om aktien som avses i 1 § 2 mom. fattas.

Vederbörande ministerium skall fastställa de bestämmelser och bilagor i företagets reglemente som gäller optioner och terminer, om de motsvarar denna lag och det inte finns särskilda skäl att förbjuda att kurser fastställs för dem och att handel med dem bedrivs i optionsföretaget.

2 §

Underliggande egendom och index

Kurser får fastställas för en option eller en termin som gäller en aktie och handel får idkas med dem, om aktien har tagits upp på *börslistan eller till annan offentlig handel i en finländsk fondbörs eller tagits upp till motsvarande handel i en auktoriserad fondbörs som är belägen eller verksam inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller inom något annat därmed jämförbart, myndighetsövervakat omsättningssystem. I fråga om aktier i andra än finländska börsbolag eller i utländska börsbolag med hemort inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet måste det emellertid förutsättas att en tillförlitlig kursbildning för instrumentet möjliggörs av antalet aktieägare, fördelningen av ägandet och en tillräckligt omfattande handel med aktierna samt, i fråga om ett bolag vars*

Gällande lydelse

Kurser får fastställas för en option eller en termin som gäller ett masskuldebrevslån eller någon annan kapitalförbindelse som avkastar ränta, och handel får indkas med dem, om omfattningen av handeln med lånet eller förbindelsen och det förfarande som iaktas vid fastställelse eller offentlig notering av gängse pris i handeln möjliggör en tillförlitlig kurs för avtalet. Finansministeriet skall inhämta utlåtande hos Finlands Bank innan det beslut om masskuldebrevslånet eller förbindelsen som avses i 1 § 2 mom. fattas. Om Finlands Banks utlåtande är negativt, får bestämmelserna i reglementet eller bilagorna inte fastställas till denna del.

Optioner och terminer vilkas underliggande tillgångar är råvaror eller andra nyttigheter får upptas till kursfastställelse och handel, om handeln med dessa instrument är tillräckligt omfattande för att möjliggöra en tillförlitlig kursutveckling. I optionsföretagets reglemente skall det entydigt definieras hur priset på de underliggande tillgångarna fastställs.

Föreslagen lydelse

aktier inte har upptagits till offentlig handel i Finland, av att detta på grund av sin informationsskyldighet har offentliggjort uppgifter som är tillgängliga i Finland. Vederbörande ministerium skall inhämta utlåtande också hos finansinspektionen samt hos aktiebolaget innan det beslut om aktien som avses i 1 § 2 mom. fattas.

Kurser får fastställas för en option eller en termin som gäller ett masskuldebrevslån, *en i 1 kap. 2 § värdepappersmarknadslagen nämnd gäldenärsförbindelse eller någon annan kapitalförbindelse som avkastar ränta*, och handel får idkas med dem, om omsättningen av handeln med *sådana finländska eller utländska lån eller förbindelser* och det förfarande som iaktas vid fastställelse eller offentlig notering av gängse pris i handeln möjliggör en tillförlitlig kurs för avtalet. *Vederbörande ministerium* skall inhämta utlåtande hos *finansinspektionen* och Finlands Bank innan det beslut om masskuldebrevslånet eller förbindelsen som avses i 1 § 2 mom. fattas. Om Finlands Banks utlåtande är negativt, får bestämmelserna i reglementet eller bilagorna inte fastställas till denna del *utan att sökanden ges möjlighet att komplettera ansökan.*

Optioner och terminer vilkas underliggande tillgångar är råvaror eller andra nyttigheter får upptas till kursfastställelse och handel, om handeln med dessa instrument är tillräckligt omfattande för att möjliggöra en tillförlitlig kursutveckling. I optionsföretagets reglemente skall det entydigt definieras hur priset på de underliggande tillgångarna fastställs. *Vederbörande ministerium skall inhämta utlåtande från finansinspektionen och elmarknadsmyndigheten innan det fattar sådana beslut om elbaserade optioner eller terminer som avses i 1 § 2 mom. Ifall elmarknadsmyndighetens utlåtande är negativt skall reglementets föreskrifter och bilagor till denna del inte fastställas utan att sökanden ges möjlighet att komplettera ansökan.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Avbrytande av handeln

Optionsföretagets styrelse kan under de förutsättningar som anges i 2 kap. 3 § 3 mom. avbryta företagets verksamhet för högst en vecka. Beslutet skall omedelbart delges bankinspektionen.

11 §

Anmälningsskyldighet

4 kap.
Tillsyn över options- och terminsmarknaden

1 §

Tillsyn

3 §

Avbrytande av handeln

Optionsföretagets styrelse kan under de förutsättningar som anges i 2 kap. 3 § 3 mom. avbryta företagets verksamhet för högst en vecka. Beslutet skall omedelbart delges finansinspektionen.

Optionsföretaget kan avbryta kursfastställelsen för och handeln med elbaserade optioner eller terminer ifall handeln äventyrar elförsörjningen eller är skadlig för elmarknaden eller ifall elsystemets funktion är störd av något annat i optionsföretagets reglemente angivet vägande skäl. Elmarknadsmyndigheten och finansinspektionen skall omedelbart underrättas om avbrottet.

11 §

Anmälningsskyldighet

De som deltar i handeln med elbaserade optioner och terminer skall enligt vad som föreskrivs i optionsföretagets reglemente underrätta detta om begränsningar som är exceptionella eller annars väsentligt påverkar produktionen, överföringen och förbrukningen av el.

4 kap.

Tillsyn över options- och terminsmarknaden

1 §

Tillsyn

Finansinspektionen skall innan den vidtar åtgärder eller fattar beslut som berör handeln med elbaserade optioner och terminer höra elmarknadsmyndigheten, ifall beslutet uppenbarligen skulle inverka väsentligt på elmarknadens funktion eller leveranssäkerhet eller på en enligt elmarknadslagen (386/1995) systemansvarig sammanslutnings verksamhet, om inte något annat följer av ärendets brådskande natur.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Rätt till information

3 §

Rätt till information

Ett optionsföretag är skyldigt att till sammanslutningar som enligt elmarknadslagen är systemansvariga och till andra sammanslutningar som vederbörande ministerium anvisar överlämna information om affärer med elbaserade optioner och terminer, så som bestäms i elmarknadslagen.

4 §

Elsystemets säkerhet

Vederbörande ministerium kan på framställning av elmarknadsmyndigheten och efter att ha hört finansinspektionen utfärda bestämmelser om hur elsystemets säkerhet skall beaktas vid handeln med elbaserade optioner och terminer.

Denna lag träder i kraft den 199 .
